

TYT TARİH

Konu

Dünya Gücü Osmanlı
2. Bölüm

Anlatan
İbrahim Ulaş BALDEMİR

[instagram.com/sosyalhocamm](https://www.instagram.com/sosyalhocamm)

twitter.com/sosyalhocamm

facebook.com/sosyalhocamm

Yavuz Sultan Selim

(I. Selim) Dönemi (1512-1520)

- ✎ Yavuz Sultan Selim, babasının tahtı terk etmesiyle yeniçerilerin de desteğini alarak hükümdar olmuştur. (1512) 1513'te Şehzâde Korkut boğdurulmuş, Şehzâde Ahmet de yakalanıp idam edilmiştir. Böylece taht kavgaları önlenmiş ve merkezî otorite sağlanmıştır. Yavuz döneminde;
 - ★ 1514'te Safevîlerle yapılan **Çaldıran Savaşı** kazanılmış ve böylece Doğu Anadolu Osmanlı egemenliğine girmiştir.
 - ★ 1515 yılında **Turnadağ Savaşı** ile Dulkadiroğulları Beyliği ortadan kaldırılmış, Ramazanoğulları Beyliğinin de Osmanlı otoritesine itaat etmesiyle Anadolu Türk siyasî birliği **kesin olarak** sağlanmıştır.

✎ Osmanlı-Memlûk İlişkileri ve Mısır Seferi (1516-1517)

- ✎ **1516 Mercidabık Savaşı** ile Memlûklar mağlup edilmiş ve Suriye ele geçirilmiştir.
- ✎ **1517 Ridâniye Savaşı** ile Memlûklar kesin olarak yenilmiş ve Mısır fethedilmiştir.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

- Devletin teokratik yapısının güçlenmesi,
- Baharat Yolu'nda denetim sağlanması,
- Doğu Akdeniz'de Osmanlı egemenliğinin artması

Yukarıda verilen gelişmelerden hangilerinin Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sonucunda gerçekleştiği savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Kanunî Sultan Süleyman

(I. Süleyman) Dönemi (1520-1566)

- Yavuz Sultan Selim'in ölümünden sonra, başka erkek kardeşi olmadığı için taht mücadeleleri ile uğraşmadan tahta çıkmıştır.
- Kanunî babasından; dolu bir hazine, güçlü bir ordu, tecrübeli devlet adamları, güçlü temeller üzerine oturmuş bir devlet ve güvenliği sağlanmış bir Doğu bölgesi devralmıştır.
- Kanunî dönemi, Osmanlı Devleti'nin bir anlamda "zirve" dönemidir. Avrupalılar I. Süleyman'ı "Muhteşem Süleyman" ya da "Büyük Sultan" adıyla anmışlardır.
- Kanunî, Osmanlı tarihinde **en uzun süre** tahta kalan padişah'tır. (46 yıl) (Osmanlı tarihinde **en kısa süre** tahta kalan padişah ise **V. Murat**'tır. (93 gün)

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

Kanunî Sultan Süleyman tahta çıktığında taht kavgalarına rastlanmamasında,

- taht için rakip olmaması,
- devletin güçlü bir orduya ve dolu bir hazineye sahip olması,
- yeniçerilerin hükümdarı desteklemesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- Yalnız I
- Yalnız II
- Yalnız III
- I ve II
- II ve III

✎ Kanunî döneminin başlangıcında iç isyanlar ortaya çıkmıştır. Bunlar;

- ★ **Canberdi Gazâli İsyanı:** Memlûk komutanlarından **Canberdi Gazali**, Memlûk devletini yeniden kurmak için ayaklanmıştır. İsyan kısa sürede bastırılmıştır.
- ★ **Ahmet Paşa İsyanı:** Geleneklere göre sadrazam olma sırası kendisindeyken, padişahın bir değişiklik yaparak sadrazamlığa İbrahim Ağa'yı ataması ve Ahmet Paşa'yı Mısır valiliğine göndermesi üzerine, **Ahmet Paşa'nın** Mısır'da çıkardığı bir ayaklanmadır. İsyan bölgedeki Yeniçeriler tarafından bastırılmıştır.
- ★ **Kalender Çelebi İsyanı:** Tımarlarının elinden alınmasını bahane eden **Kalender Çelebi** sipahileri ile birlikte ayaklanmış, tımarı geri verilerek isyan bastırılmıştır.
- ★ **Baba Zünnûn İsyanı:** Vergi sorunu yüzünden çıktığı için, bu isyan ekonomik karakterlidir. **Yozgat'ta** Bozoklu bir boy beyi olan **Baba Zünnûn** tarafından çıkarılan bu isyan kısa sürede kontrol altına alınmıştır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

Aşağıdakilerden hangisi Kanunî dönemi iç isyanlarından biri değildir?

- A) Ahmet Paşa İsyanı
- B) Kalender Çelebi İsyanı
- C) Canberdi Gazâli İsyanı
- D) Şeyh Bedreddin İsyanı
- E) Baba Zünnûn İsyanı

✎ Kanunî döneminde;

- ★ 1521’de Belgrat fethedilmiştir.
- ★ 1526’da **Mohaç Meydan Muharebesi**’nde (2 saatte) Macarlar mağlup edilmiştir.
- ★ 1529’da Viyana kuşatılmışsa da kış şartları nedeniyle kuşatma kaldırılmıştır.
- ★ 1532’de Almanya Seferi düzenlenmiş ve 1533 yılında da Avusturya ile **İstanbul Antlaşması** imzalanmıştır.
- ★ 1538’de Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanması, Haçlıları **Preveze Deniz Savaşı**’nda yenilgiye uğratmıştır. Böylece Akdeniz “**Türk Gölü**” olmuştur.
- ★ İran’a düzenlenen sefer sonrasında 1555’te **Amasya Antlaşması** imzalanmıştır.
- ★ Kanunî döneminin en ünlü minyatür sanatçısı **Matrakçı Nasûh**, 1533-1535 yılları arasında gerçekleşen Irakeyn Seferiyle ilgili olarak yazdığı ve **128** minyatürden oluşan “**Beyân-ı Menâzil-i Irakeyn**” adlı eseri ile ünlüdür.
- ★ Hint ticaret yolunu ele geçirmek amacıyla düzenlenen ve **Pirî Reis** ile **Seydi Ali Reis**’in kaptan-ı deryalık yaptığı **Hint Deniz Seferleri**’nde başarı sağlanamamıştır. Sefer dönüşü Pirî Reis “**Kitâb-ı Bahriye**”, Seydi Ali Reis ise “**Mir’âtü’l Memâlik**” (Memleketlerin Aynası) isimli eserleri yazmışlardır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanmasının Haçlı donanmasına karşı kazandığı Preveze Deniz Savaşı’nın günümüzde yıl dönümünün “Donanma Günü” olarak kutlanması aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Türk tarihinin en büyük denizcisinin Barbaros Hayrettin Paşa olduğunun
- B) Bu savaşın tarihteki tek deniz zaferi olduğunun
- C) Türk tarihinin süreklilik gösterdiğinin
- D) Osmanlıdaki donanma sisteminin devam ettiğinin
- E) Türklerde ilk defa denizcilik faaliyetlerinin Osmanlıyla başladığının

Sokullu Mehmet Paşa Dönemi (1564-1579)

- ✎ Enderun'da yetişmiş bir devşirme olan Sokullu Mehmet Paşa **Kanunî, II. Selim ve III. Murat** dönemlerinde sadrazamlık yapmıştır.
- ✎ Kanunî'nin ölümünden sonra önce II. Selim, daha sonra III. Murat tahta geçmiştir. Ancak her iki padişahın döneminde de Sokullu Mehmet Paşa etkili olmuştur. Bu yüzden bu döneme **Sokullu Dönemi** adı verilmiştir.
- ✎ **Sokullu Dönemi'nde;**
 - ★ 1568'de Yemen Osmanlı'ya bağlanmış, ayrıca Sakız Adası fethedilmiştir.
 - ★ 1570'te Akdeniz ticaretine hâkim olmak amacıyla Kıbrıs fethedilmiştir.
 - ★ 1571'de Haçlı donanmasıyla **İnebahtı Deniz Savaşı** yapılmış, ancak bu savaşta başarı sağlanamamıştır. İnebahtı'da Osmanlı donanması yakılmıştır. Sadece **Uluç Ali Paşa** komuta ettiği filoyu kurtarmış, bu başarısından dolayı Kaptan-ı Deryalığa getirilerek **Kılıç Ali Paşa** adını almıştır.
 - ★ 1574'te Tunus'un alınmasıyla Kuzey Afrika'nın fethi tamamlanmıştır.
 - ★ 1576'da **Vâdiü's-Seyl Savaşı** ile Fas Osmanlı egemenliğine girmiştir.
 - ★ Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa tarafından **Don-Volga Kanalı, Süveyş Kanalı ve Karadeniz-Marmara Kanalı** olmak üzere 3 proje hazırlanmış, ancak başarı sağlanamamıştır.

Bu sayfadan nasıl soru çıkar?

- I. II. Murat
II. II. Selim
III. Kanunî Sultan Süleyman
- Enderun'da yetişmiş bir devşirme olan Sokullu Mehmet Paşa, yukarıda verilen Osmanlı padişahlarından hangilerinin döneminde sadrazamlık yapmıştır?**
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Bilinmesi Gereken Kavramlar

- ❑ **Fatih:** Büyük bir şehri, bir ülkeyi, önemi bir kaleyi kontrolü altına alan, fetheden hükümdar veya komutanlara verilen unvan.
- ❑ **Feth-i Mübin:** İslam Dünyası'nda İstanbul'un Fethi'ne verilen isimdir.
- ❑ **Yavuz:** güçlü, çetin, keskin, sert.
- ❑ **Kanuni:** yasayla ilgili, yasaya uygun, yasal, yasalı.
- ❑ **Kapitülasyon:** Bir ülkede, yurttaşların zararına olarak, yabancılara verilen ayrıcalık hakları.
- ❑ **İmtiyaz:** Devletin, kendisine ait bazı alanlarda belirli külfet ve yükümlülöklere tabi olarak belirli kişilere vermiş olduğu özel hak ve çıkarlar.
- ❑ **Preveze Savaşı:** (27 Eylül 1538) Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanmasının Andrea Doria komutasındaki Haçlı donanmasını Adriyatik Denizi'ndeki Preveze Kalesi (Preveze) önünde yendiğı bir deniz savaşıdır.
- ❑ **Coğrafi Keşifler:** 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının okyanusların ve kıtaların bulunmasına yönelik yapılan keşif seferleridir.
- ❑ **Hilafet:** Hz. Peygamber'den sonraki devlet başkanlığı kurumunu ifade eder.
- ❑ **Protestan:** Hristiyanlıkta reform yapılmasını isteyen, buna çalışan bir akım sonucu doğmuş olan mezheptir.

GEÇEN DERS ÇÖZÜM

İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesi Avrupa'da derin bir üzüntüyle karşılanırken; fethin sonuçları ise Avrupa Tarihi'nde ciddi gelişmeler yaşanmasında etkili olmuştur.

Yukarıdaki bilgi göz önüne alındığında,

I. Boğazların denetiminin Osmanlı Devleti'ne geçmesi

II. Bizans İmparatorluğu'nun yıkılması

III. Kale ve surların topraklarla yıkılabileceğinin öğrenilmesi

sonuçlarından hangilerinin, Avrupa'nın "siyasi" yapısının değişmesinde etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

SIRA SİZDE

Yavuz'un Ridaniye Savaşı'nı kazanarak Memlûklere son verip halifeliği Osmanlıya taşıdığı 1517 yılında Almanya'da Martin Luther Vatikan'a karşı isyan ederek, Wittenberg Kilisesi'nin kapısına 95 maddelik bildirisini asıp Reform hareketini başlatmıştır.

Bu duruma bakılarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Avrupa'da yaşanan karışıklık Yavuz'un Safevi seferini kolaylaştırmıştır.
- B) Osmanlının teokratik yapısı güçlenmiştir.
- C) Katolik Kilisesi'nin baskısı isyan doğurmuştur.
- D) Osmanlının İslam dünyasındaki itibarı artmıştır.
- E) Osmanlıda dinî yapı güçlenirken, Avrupa'da bu etkinin kırılması hedeflenmiştir.